

MASHHUR ANTROPOLOG FREYZER HAYOTI VA IZLANISHLARI

Mirsaidova Ozoda Nazirjon qizi

TDSHU 2-bosqich talabasi

Anotatsiya: Ushbu maqolada Freyzer hayoti va o'tmishi haqida so'z boradi. Mashhur antropolog Freyzer hayoti davomida ko'plab qiyinchiliklarga uchragan va og'ir hastaligi tufayli ko'rish qobiliyati zaif edi. Shunga qaramay uning izlanishlari fan sohasidagi qilgan tadqiqotlari hozirgi kunda yuksak talqin qilinadi. Rafiqasi Lili Grovega uylangandan so'ng " Oltin shox " asarini" Oltin shoxdan olingan barglar" bolalar hikoyalari sifatida moslashtirdi. Bu hikoyalar to'plami esa muvaffaqiyatli amalga oshdi. Ko'plab konferentsiyalarda arxeologik tadqiqotlari uchun mukofotlangan.

Kalit so'zlar: Kimyogar, germetizm, neoplatizm, mid, Oltin shox, anti-katolik, imperialistik, totemizm,

ABSTRACT: This article is about Fraser's life and past. The famous anthropologist Fraser faced many difficulties during his life and was visually impaired due to a serious illness. nevertheless, his researches in the field of science are highly interpreted today. After marrying his wife Lily Grove, he adapted The Golden Horn as a children's storyand this collection of stories was successfully realized. He has been awarded for his archaeological research at many conferences.

Keywords: Alchemist, Hermeticism, Neoplatism, Mead, Golden Horn, Anti-Catholic, Imperialism, Totemism.

Kirish: Mashhur antropolog 1854 yil 1 yanvarda Shotlandiyaning Glazgo shahrida Ketrin Braun va kimyogar Daniel F. Freyzerning o'g'li bo'lib tug'ilgan. Freyzer Helensburgdagi Springfild akademiyasi va Larchfild akademiyasida maktabda o'qigan.U Glazgo universiteti va Kembrijdagi Triniti kollejida tahsil oldi, u yerda klassika yo'nalishini a'lo baholar bilan tugatdi. Uning dissertatsiyasi yillar o'tib "Aflotunning ideal nazariyasining o'sishi" nomi bilan nashr etilgan va butun umri Klassik fanlar a'zosi bo'lib qoldi. Uchbirlikdan u O'rta Ma'badda huquqni o'rganishni davom ettirdi, lekin hech qachon shug'ullanmadi. To'rt marta Trinity's Title Alpha Fellowshipga saylangan, Liverpool universitetida o'tkazgan 1907-1908 yillar bundan mustasno, umrining ko'p qismini kollej bilan bog'lagan. U 1914 yilda ritsar unvoni bilan taqdirlangan va 1921 yilda uning sharafiga Kembrij, Oksford, Glazgo va Liverpool universitetlarida ijtimoiy antropologiya bo'yicha ommaviy ma'ruza tashkil etilgan.

Asosiy qism

Freyzer juda qattiq beda'vo dardga chalingandi. 1930 yildan boshlab ko'rish qobiliyati juda zaif edi. U va uning rafiqasi Lilli Angliyaning Kembrij shahrida bir-biridan bir necha soat ichida vafot etgan. 1941 yil 7 mayda vafot etdi. Ular Kembrijdagi Sent Giles aka Ascension Parish qabriga dafn etilgan. Uning singlisi Izabella Ketrin Freyzer matematik Jon Steggallga uylandi. Freyzer odatda "Oltin shox"da nasroniylikni va ayniqsa Rim katolikligini tanqid qilgani uchun ateist sifatida talqin qilinadi. Biroq, uning keyingi yozuvlari va nashr etilmagan materiallari neoplatonizm va germetizm bilan noaniq

munosabatni ko'rsatadi. 1896 yilda Freyzer otasi Elzasdan bo'lgan yozuvchi Elizabeth "Lilli" Grovega uylandi. Keyinchalik u Freyzerning "Oltin shox" asarini "Oltin shoxdan olingan barglar" bolalar hikoyalari kitobi sifatida moslashtirdi.

Keyinchalik mif va dinni o'rganish uning tajriba sohasiga aylandi. Italiya va Gretsiyaga tashriflar bundan mustasno, Freyzer ko'p sayohat qilmagan. Uning asosiy ma'lumotlar manbalari qadimgi tarixlar va butun dunyo bo'ylab missionerlar va imperator amaldorlariga yuborilgan so'rovnomalar edi. Freyzerning ijtimoiy antropologiyaga qiziqishi E. B. Tylorning «Ibtidoiy madaniyat» 1871-yil asarini o'qish orqali uyg'ongan va shuningdek, uning do'sti, Bibliyashunos olimi Uilyam Robertson Smit tomonidan rag'batlantirilgan, u Eski Ahd elementlarini ilk ibroniy folklori bilan taqqoslagan. Freyzer afsonalar va marosimlar o'rtasidagi munosabatlarni batafsil tasvirlab bergan birinchi olimdir. Uning Yillik Qirolning yillik qurbonligi haqidagi tasavvurlari dala tadqiqotlari bilan tasdiqlanmagan. Shunga qaramay, uning qadimgi kultlar, urf-odatlar va afsonalarni, shu jumladan, ilk nasroniylikdagi o'xshashliklarini o'rganish bo'yicha "Oltin shox" asari ko'p o'n yillar davomida zamonaviy mifografik olimlar tomonidan batafsil ma'lumot olish uchun o'rganilgan.

Bir qancha nashrdan chiqqan asarlari bor. Shunga ko'ra ikki jilddan iborat asari - birinchi nashri 1890 yilda nashr etilgan va ikkinchisi, uch jildda, 1900 yilda. Uchinchi nashr 1915 yilda tugatildi va o'n ikki jilddan iborat bo'lib, 1936 yilda qo'shimcha o'n uchinchi jild qo'shildi. U 1922 yilda asosan uning rafiqasi Ledi Freyzer tomonidan tuzilgan, bir jildli qisqartirilgan versiyasini nashr etdi, nasroniylik haqidagi ba'zi munozarali materiallar ushbu kitobdan chiqarib tashlandi. Asarning ta'siri an'anaviy akademiya chegaralaridan tashqariga chiqib, psixologlar va psixiatrlarning yangi ishlarini ilhomlantirdi.

Psixanaliz asoschisi Zigmund Freyd o'zining "Totem va tabu" asarida totemizm va ekzogamiyadan tez-tez iqtibos keltirgan. Freyzer ko'plab xalqlarning afsonalari orqasida bashorat qilgan hayot, o'lim va qayta tug'ilishning ramziy tsikli rassomlar va shoirlar avlodini o'ziga jalb qildi. Ehtimol, bu maftunkorlikning eng diqqatga sazovor mahsuli T. S. Eliotning «Bo'sh yer» 1922-yil she'ridir.

Freyzerning kashshof ishi XX asr oxiridagi olimlar tomonidan tanqid qilingan. Masalan 1980-yillarda ijtimoiy antropolog Edmund Lich bir qator tanqidiy maqolalar yozgan, ulardan biri Antropology Today jurnalida bosh maqola sifatida keltirilgan. 1985-yil Lich "Oltin shox"ni bir-biridan ajralib turadigan madaniyatlardan olingan taqqoslashlar kengligi uchun tanqid qildi, lekin ko'pincha o'z sharhlarini qo'llab-quvvatlovchi arxeologik tafsilotlarni o'tkazib yuboradigan qisqartirilgan nashrga asosladi. Xetitlarning Nerik shahridagi kultga bag'ishlangan kitobning ijobiy sharhida J. D. Xokins 1973- yilda ma'qullagan holda ta'kidladi: "Bu ish juda uslubiy va to'liq iqtibos qilingan hujjatli dalillarga chambarchas bog'langan. marhum ser Jeyms Freyzer uchun notanish edi." Yaqinda "Oltin shox" keng tarqalgan imperialistik, anti-katolik, sinfiy va irqchi unsurlar sifatida qabul qilingani uchun tanqid qilindi, jumladan Freyzerning evropalik dehqonlar, aborigen avstraliyaliklar va Afrikaliklar toshga aylangan, madaniy evolyutsiyaning oldingi bosqichlarini ifodalagan.

Xulosa: Freyzerning yana bir muhim asari uning eramizning II asr o'rtalarida yunon sayyohi Pausaniasning Yunoniston haqidagi ta'rifiga oid olti jildlik sharhidir. Uning davridan beri arxeologik qazishmalar qadimgi Yunoniston haqidagi bilimlarga katta hissa

qo'shdi, ammo olimlar uning turli joylarning batafsil tarixiy va topografik munozaralari va XIXasr oxiridagi Yunoniston haqidagi guvohliklarida ko'p ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. M. Jo'rayev. J. Eshonqulov _Folklorshunoslikka kirish. Toshkent - 2017 yil
2. M. Jo'rayev. D. O'rayeva _ O'zbek mifologiyasi. Toshkent " o'qituvchi " nashriyoti 2019 yil
3. [https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Brandon Freyzer](https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Brandon_Freyzer) 7
4. https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Jane_Freyzer